

pokazuju put kako značenja prelaze od konkretnih k apstraktnima:

— Kume!... jedva iz grča grla izvadio Zdravko reč... (D. Radić). — B'jelu ću ti kulu zapaliti... Na muke ti život izvaditi (Vuk, N. pj.). — Tri hiljade... žučaka... potrošio je moj ćačko na me... dok sam se školovao... Pa treba l' ja da izvadim taj interes od tih para... (Sremac).

Dakle, jasno je da glagol *izvaditi* nema samo konkretno značenje.

Ali to je usputni dokaz, put do glavnoga dokaza. Zaustavimo se još malo na tom putu, na pitanju: ostaje li knjiga cijela, ako se što iz nje izvadi. Zar profesor stranog jezika nikada nije rekao: »Nepoznate riječi izvadite iz rječnika.« On rekao, učenici učinili, a rječnik ostao čitav.

Profesor matematike može reći istu rečenicu, jedanput sa izvaditi, drugi put sa izvesti, prema tome, što želi da učenici učine, npr.: »Izvadite sve formule za izračunavanje površina!« — »Izvedite sve formule za izračunavanje površina!« Evo samo jedne potvrde: »Profesor troši najveći dio vremena na izvođenje matematičkih formula, jer ih izvodi tako da ih studenti mogu zapisati.« (Vjesnik, 7. 3. 64. IV.)

To Asim Peco znade. Treba se vratiti na njegov citat pa vidjeti kako u njegovu dokaznom postupku ne ide *izvođenje*, *izveden* pa je upotrebljavao *ispisivanje*, *ispisan*. Kad već nije *ispis*, *ispisak*, onda je opravdano *izvadak*, a nije *izvod*.

Ali prijedimo na glavni dokaz, tj. odgovorimo na pitanje da li se dokumenti vade ili izvode. I bez dokazâ je jasno da se vade jer znamo da su u svakidašnjem životu sasvim obični izrazi: *izvaditi potvrdu o biračkom pravu*, *izvaditi liječničku svjedodžbu*, pa čak i *izvaditi izvod iz matice rođenih*, kad se već upotrebljava taj kancelarijam. Ali ako tko ne vjeruje govorenoj riječi, evo nekoliko pisanih potvrda, prve iz novina, a ostalih iz građe MH: *A kad bi ipak trebalo vaditi uvjerenja, čemu onda univerzalna lična karta?* (Vjesnik u srijedu, 11. 3. 64. 5.) — *Kada ovde ne bi bilo čekanja i formalnosti oko pasoša (vadeње raznih uverenja) italijanski turizam prema našoj zemlji obuhvatio bi već sad ceo srednji*

sloj (Politika, 29. 3. 64. 4). — *Zakonom o osobnim kartama znatno će se pojednostavniti procedura vadeња novih i zamjena starih osobnih karata* (Vjesnik, 31. 3. 64. 1). — ...obričući da će im oni na to izvaditi ferman od cara... (Vuk). — ...džebanu... sad pokloni Srbima, samo da oni izvade dopuštenje da je nose... (Vuk). *Iz dnevnika sam mu izvadio podatke o tom zločinu* (V. Dedijer). Dakle »nije narušena celina knjige«,¹ pa se »konkretno« ne vadi, a ipak se kaže da se vadi, a ne kaže se da se izvodi. Prema tome takvi se dokumenti treba da zovu izvaci, a ne izvodi.

Time mislim da sam jasno dokazao kako banka vlasnicima tekućih računa treba da daje izvatkne, a ne izvode.

To isto vrijedi i za »izvod iz matične knjige rođenih«, »izvod iz matične knjige vjenčanih«, »izvod iz matične knjige umrlih«. Već sam u prošlom članku natuknuo da bi mjesto tih dugih sintagmi bilo bolje *rodni list*, *vjenčani list*, *smrtni list*, a kolega B. László, pročitavši rukopis, napomenuo je da u jeziku postoji još bolji i još kraći način: *vjenčanica*, *smrtovnica*, *krštenica*, odnosno danas, mjesto posljednje, *rođenica* ili *rodovnica*, kao *smrtovnica*, *domovnica*. Nisam to tada htio dodati da raspravljanje ne udaljim od pitanja. Sada spominjem da pokažem kako naša administracija ne ide najboljim jezičnim putovima. Zašto ne ide, teško je reći, to više što je prije imala bolje termine pa ih kasnije zamjenjuje gorima. Zato bi sada bilo zanimljivo saznati zašto su Narodna banka u Zagrebu 1953, a Gradska štedionica 1958. promijenile izvadak u izvod?

Stjepan Babić

DA NE BUDE ZBRKE OKO RASPRAVA O NAMJEŠTANJU ENKLITIKE

U pretprošlom broju Jezika na str. 63—64. pod naslovom *Enklitika između imena i prezimena* dao je urednik ovog časopisa S. Babić odgovor na jedno pitanje upućeno

¹ U banci i ne postoji knjiga, ali to ovdje nije važno.

Uredništvu u svezi s jednim prijevodom, i tom prilikom, poslije svojeg odgovora, dao riječ i samom prevodiocu M. Muliću. Kako ono što je rekao Mulić (odlomak na str. 64, drugi stupac) nije drugo nego zbrka pojmova začinjena nekom nejasnom aluzijom (na koga li se zapravo odnosi?), potrebno je to malo raščistiti, da se čitatelji ne dovede u zabludu i da se ne šire dezinformacije o pitanju o kojem se radi, a koje sam pitanje upravo ja, premda kao sporedno, pokrenuo već prije 25 godina jednom napomenom u svojem članku *Prilog za red riječi* objavljenom u časopisu Hrvatski jezik, I, 168—171. Sedamnaest godina iza toga objavljen je članak Veljka Gortana pod naslovom *O mjestu enklitike u nezavisnoj rečenici* u Jeziku, V, 14—16. u kojem se govori o pitanjima o kojima se govori i u mojem članku, i to gotovo na isti način kao i kod mene, samo što u njemu moj članak nije spomenut. I u Gortanovu članku nalazi se i spomenuto pitanje, sporedno kao i kod mene. I napokon, sedam godina iza Gortanova članka objavio je i Ljudevit Jonke svoj članak *O redu riječi sa sintaktičkog i stilističkog gledišta* u Jeziku, X, 65—76, u kojem se o sličnim pitanjima kao kod mene i kod Gortana govori polazeći sa drugoga gledišta, ali u kojem se ipak u većini slučajeva dolazi do istog ili sličnog rezultata kao kod nas dvojice, tako da u praksi krupnijih neslaganja nema. U spomenuta tri članka (Rončević 1939, Gortan 1956, Jonke 1963) nalazi se uglavnom sve što je novo o tim pitanjima poslije Maretića rečeno i što je u stručnim lingvističkim časopisima objavljeno. Osim toga, bilo je poslije 1939. i drugih napisa ili napomena u knjigama, časopisima i novinama o gdjekojem pitanju iz grupe pitanja o kojima se u rečenim člancima govori, pa i o pitanju o kojem spomenuti prevodilac govori. O tom posljednjem pitanju ima u jednoj knjizi zaista »pravilo«, ali pravilo koje nisu »izmislili« autori te knjige, nego koje su oni samo izveli iz onoga što sam ja u spomenutom svo-

jem članku izmislio i dao ne kao pravilo nego samo kao preporuku, odnosno koncepciju. Zato nekako čudno zvuči ova rečenica prevodioca Mulića: »Meni je poznato da postoji pravilo, izmišljeno, očito, od onih, koji su se našem književnom jeziku priučili, ali nisu njegovih osnova u roditeljskoj kući naučili: po tome se pravilu ime od prezimena ne smije razdvojiti enklitikom«. Ako bi se ovo o »priučavanju na naš jezik« odnosilo na me, onda bih se zaista morao nasmijati prevodiočevoj informiranosti. Ako se pak odnosi na one koji su dali *pravilo*, onda ne stoji tvrdnja da su oni to pravilo izmislili. (Ne ulazim u ono drugo.) Dalje, odmah iza navedene rečenice slijedi druga isto toliko dugačka, koja se, očito, odnosi na rečeni moj članak u Hrvatskom jeziku, bilo direktno bilo indirektno. U toj Mulićevoj rečenici (sklopu) prava je zbrka pojmova, kako sam već rekao. Najprije kaže ovo: »Medutim, osnovna je istina da enklitika ni u kojem slučaju ne uvjetuje i pauzu u govoru« — a ja sam u svojem članku, baš obrnuto, rekao da pauza, u nekim slučajevima, određuje mjesto enklitici. Zatim nastavlja ovako: »pa prema tome ni skupovi riječi (sintagme) zbog enklitike među njima ne gube svoga logičkoga smisla, naprotiv!« — a ja u svojem članku nisam govorio ni o kakvom logičkom smislu, nego sam govorio o logičkom subjektu, i to o logičkom subjektu po ruskoj terminologiji, što Mulić, očito, nije razumio. Itd. Zato bih ja i Muliću i svakome tko hoće da javno, u časopisu, iskazuje svoje mišljenje o nekom lingvističkom pitanju i o onima koji su ga rješavali preporučio da najprije pažljivo prouči stručnu literaturu o tom pitanju i ostalo što treba, a ne da tu literaturu čita samo na brzinu, ili, što je još gore, da za ono što se u toj literaturi nalazi saznaje samo indirektnim putem, tj. preko kakvoga praktičnog priručnika ili preko novina, dakle iz druge ili iz treće ruke.

Nikola Rončević